

به نام خدا

اظهار نظر کارشناسی درباره:

**«طرح حذف نام پست بانک از فهرست شرکتهای مشمول واگذاری قانون
اجرای سیاستهای کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی**

بعد از واگذاری بخشی از سهام شرکت پست بانک در آبان ماه ۱۳۸۸ به منظور کشف قیمت، هیئت محترم دولت با توجه به اعتراض وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات و موافقت ریاست محترم جمهوری مصوبه‌ای را تصویب کرد که براساس آن عرضه سهام پست بانک متوقف شد. به دنبال آن دولت خواستار حذف نام پست بانک از شرکتهای مشمول واگذاری گردید و در این راستا نمایندگان محترم مجلس نیز طرح‌هایی ارائه دادند. در نهایت و پس از اینکه دو سال از توقف عرضه سهام پست بانک در بورس می‌گذرد کمیسیون اقتصادی مجلس در تاریخ ۱۳۹۰/۱۰/۶ در گزارشی یکفوریتی در رابطه با موضوع فوق ماده واحده مصوبه‌ای با عنوان «طرح نحوه واگذاری سهام شرکت پست بانک» را به تصویب رساند که به شرح زیر است:

«واگذاری سهام شرکت پست بانک طبق قانون «اجرای سیاستهای کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی» تا سقف چهل و نه درصد (۴۹٪) به غیر از سهام عدالت تا پایان برنامه پنج ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران ادامه می‌یابد. واگذاری باقیمانده سهام تا سقف هشتاد درصد (۸۰٪) پس از مهلت یاد شده، منوط به تداوم کلیه وظایف و مسئولیت‌های بانک مذکور در ارائه خدمات بانکی در مناطق کمتر توسعه یافته و روستایی توسط این بانک و یا محول شدن آن به حداقل یکی از بانک‌های دولتی است.»

بررسی مصوبه فوق و ایرادات وارد بر آن

همان‌طور که از متن مصوبه برمی‌آید سهام عدالت با بخش دولتی مترادف در نظر گرفته شده و بر این اساس واگذاری سهام تا سقف چهل و نه درصد (۴۹٪) به غیر از سهام عدالت و تا پایان برنامه پنج ساله پنجم مجاز شمرده شده است. نظر به اینکه سهام عدالت اگرچه تاکنون به صورت شبه دولتی اداره شده و این شبهه در مورد آن وجود دارد، لکن به هیچ وجه دولتی نبوده و قانوناً واگذاری سهام تا سقف چهل و نه درصد (۴۹٪) به غیر از سهام عدالت در واقع رأی به خصوصی شدن پست بانک است. بنابراین مصوبه فوق الذکر نگرانی‌های وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات را در رابطه با پست بانک رفع نمی‌کند و فقط محدوده عملیات واگذاری را که در ماده (۱۴) قانون اجرای سیاستهای کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی حداکثر تا پایان سال ۱۳۹۳ تعیین شده تا پایان برنامه پنج ساله پنجم تعیین می‌کند و البته محدودیتی برای واگذاری بیشتر سهام پست بانک خواهد بود.

مصوبه کمیسیون اقتصادی همچنین در تشخیص ارائه خدمات بانکی در مناطق کمتر توسعه یافته و روستایی به عنوان وظیفه حاکمیتی تردید دارد. زیرا اگر این خدمات جزء وظایف حاکمیتی است لازم است دولت طبق بند «الف» ماده (۱۳) قانون اجرای سیاستهای کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی که مقرر می‌دارد: «کلیه امور مربوط به سیاستگذاری و اعمال وظایف حاکمیتی را که به پیشنهاد وزارت امور اقتصادی و دارایی و تصویب دولت تعیین می‌شود طی دو سال از تاریخ تصویب این قانون از شرکتهای دولتی منفک

و به وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی تخصصی زیربط محول کند». این وظایف را از پست‌بانک منفک و به شرکت‌ها یا مؤسسات دولتی زیربط محول نماید. با توجه به اینکه دولت در رابطه با خصوصی‌سازی پست‌بانک قبل از آبان‌ماه ۱۳۸۸ چنین کاری نکرده است در شرایط فعلی که خصوصی‌سازی پست‌بانک را دولت محترم متوقف کرده است چنین اقدامی هرچند دیر می‌باشد ولی بعید به نظر می‌رسد. در غیر این صورت مجلس محترم باید تکلیف حاکمیتی بودن یا نبودن ارائه خدمات بانکی به روستاییان را روشن نماید. توجه در مصوبه کمیسیون اقتصادی چنین برداشتی را به دست نمی‌دهد. از طرفی مگر غیر از این است که حتی در صورت سرمایه‌گذاری مشترک دولت و بخش غیردولتی در مناطق توسعه‌نیافته و فعالیت‌های گروه ۱ بنا به تبصره «۳» ماده (۳) قانون و اصلاحیه مصوب مجلس در تاریخ ۱۳۸۹/۱۲/۱۱ سهام یا قدرالسهم دولتی ناشی از سرمایه‌گذاری و مشارکت باید ظرف حداکثر سه سال پس از بهره‌برداری به بخش غیردولتی و خصوصی واگذار شود. لذا به نظر می‌رسد حداکثر تاریخ واگذاری پست‌بانک باید حدود پایان سال ۱۳۹۳ تعیین گردد.

نتیجه‌گیری و ارائه پیشنهاد

مصوبه کمیسیون اقتصادی در واقع همان رأی به خصوصی‌سازی پست‌بانک و عدم دولتی ماندن آن است. منتهی این رأی به صورت غیرمستقیم و با برداشتی «دولتی‌گونه» از سهام عدالت صورت پذیرفته است که قانوناً پذیرفته نیست. بر این مبنا پیشنهاد می‌شود برای اجتناب از شبهه و نااطمینانی بیشتر بورس و واگذاری پست‌بانک، مجلس محترم در رابطه با حاکمیتی بودن یا نبودن ارائه خدمات بانکی و مالی به روستاییان تصمیم بگیرد، در آن صورت تکلیف پست‌بانک نیز مشخص خواهد شد. نکته مهم در این رابطه این است که چنانچه نظر مجلس محترم بر تداوم ارائه خدمات بانکی به روستاییان از سوی پست‌بانک یا هر بانک دیگر باشد باید این مسئله به صورت تخصصی و با تأکید بر گسترش قرض‌الحسنه در اقتصاد روستایی و کشاورزی دنبال شود تا منافع آن متوجه همین بخش‌ها شده و منابع و تسهیلات در همین زمینه صرف شود. در غیر این صورت با توجه به واقعیت‌های اقتصاد شهری و روستایی فعالیت بانکی در روستاها منجر به انتقال بیشتر منابع از بخش روستایی به بخش شهری خواهد شد. قابل ذکر اینکه، تجربیات جهانی به‌ویژه تجربه گرامین بانک در بنگلادش نشان می‌دهد که خرده‌بانکداری حتی در مناطق محروم سودآور بوده و از کمترین مطالبات معوق برخوردار است. لذا به‌رغم تصویری که در رابطه با عدم استقبال بخش خصوصی درباره عرضه خدمات خرده‌بانکداری در روستاها وجود دارد اصل واگذاری پست‌بانک حتی به شرط تداوم خدمات آن در مناطق روستایی قابل دفاع و اقتصادی خواهد بود و این امر می‌تواند تا پایان سال ۱۳۹۳ صورت پذیرد.